

FOCUS Η ΑΛΛΟΨΗ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

ΤΟΥ ΡΩΜΑΝΟΥ ΓΕΡΟΔΗΜΟΥ

Η ποπ κουλτούρα και τα λαϊκιστικά αφηγήματα

Το ζήτημα της ανισότητας, και αντιστρόφως το αίτημα της ισότητας σε όλα τα επίπεδα, θα καθορίσει την πολιτική του 21ου αιώνα με τρόπο που δεν το έκανε στον 20ο.

Και με δεδομένο ότι το διεθνές σύστημα δεν είναι καθόλου ευέλικτο, πορώδες ή δημοκρατικά λειτουργικό σε αυτή τη φάση, είναι δύσκολο να δει κανείς το πώς αυτό το αίτημα μπορεί να ικανοποιηθεί με μετριοπαθή, συναινετικό τρόπο. Οι δομές της παγκόσμιας διακυβέρνησης – δηλαδή εκείνοι οι μηχανισμοί που θα μπορούσαν να αντιμετωπίσουν την ανισότητα – είναι ακόμα σε ατελή ή εμβρυακή μορφή, οπότε δεν είναι σε θέση να ρυθμίσουν και να εξισορροπήσουν κάποιες ακραίες στρεβλώσεις που υφίσταται και αναπαράγει ο καπιταλισμός.

Οι τεχνολογικοί κολοσσοί της Σίλικον Βάλεϊ επεξεργάζονται και προωθούν ιδέες όπως το Καθολικό Βασικό Εισόδημα (ένα ποσό που θα δίνεται σε όλους τους πολίτες ασχέτως απασχόλησης ή παραγωγικότητας). Υπάρχει όμως ο κίνδυνος τέτοια μέτρα απλώς να ενισχύσουν την αίσθηση ταπείνωσης και απώλειας ελέγχου και ταυτότητας που εκατομμύρια πολίτες στις αποβιομηχανοποιημένες περιφέρειες της Δύσης νιώθουν. Δεν αρκεί να μοιράσεις ελεημοσύνη στους φτωχούς για να ξεπεράσεις το δομικό πρόβλημα της ανισότητας. Με άλλα λόγια, η λύση δεν είναι κατά βάση οικονομική, αλλά ηθική, συναισθηματική, πολιτισμική, πολιτική: έχει αποδειχθεί επανειλημμένως από πειράματα κοινωνικής ψυχολογίας ότι η αντίληψη που έχουμε για το βιοτικό μας επίπεδο είναι συνάρτηση του βιοτικού επιπέδου των άλλων ανθρώπων τριγύρω μας. Επομένως, αυτό το κράμα θυμού, ταπείνωσης και απόρριψης υπαρχουσών δομών θα συνεχίσει να εξαπλώνεται, και η ποπ κουλτούρα απλώς αντικατοπτρίζει αυτήν την τάση. Προφανώς, λαϊκιστικά αφηγήματα που αντιμετωπίζουν τους πολίτες ως αμέτοχα θύματα χωρίς ευθύνη για τα όσα συμβαίνουν είναι όχι απλώς ανακριβή, αλλά κυρίως επικίνδυνα, γιατί ουσιαστικά υποδαυλίζουν μια βίαιη ανατροπή του status quo, χωρίς συνειδητοποίηση της πολυπλοκότητας του συστήματος, των θετικών κεκτημένων, της προσπάθειας που απαιτείται για να γίνει καλύτερος ο κόσμος και της ευθύνης που όλοι έχουμε για την κατάσταση στην οποία ήδη βρισκόμαστε.

Ο Ρωμανός Γεροδήμος είναι αναπληρωτής καθηγητής Διεθνούς Πολιτικής και Δημοσιογραφίας στο πανεπιστήμιο του Bournemouth.

Είσοι διατεθειμένος να κάνεις τα πάντα για να κερδίσεις; Αυτό είναι το ερώτημα που τίθεται σε 456 άτομα. Από όλους τους τομείς της κοινωνίας στη Νότια Κορέα. Εργαζόμενοι που έχουν συσσωρεύσει χρέη, νέοι που δεν μπορούν να βρουν δουλειά, άτομα από το περιθώριο αλλά και από τη μεσαία τάξη που έχουν σπρωχθεί στην άκρη από τις κοινωνικές και οικονομικές περιστάσεις. Απεγνωσμένοι από την κατάστασή τους επιλέγουν να πάρουν μέρος σε μια σειρά παιδικών παιχνιδιών για να κερδίσουν περίπου 39 εκατ. δολάρια. Η κατάσταση μοιάζει με εκείνη σε πολλές χώρες, εκεί όπου οι οικονομικές ανισότητες αυξάνονται, σύμφωνα με τα επίσημα στοιχεία του ΟΗΕ. Εκείνο που δεν ξέρουν είναι ότι όποιος χάνει, φεύγει από τη μέση. Κυριολεκτικά. Χάνει τη ζωή του. Μέχρι στο τέλος να μείνει ένας. Οι συμμετέχοντες μπορούν να φύγουν ανά πάσα στιγμή – αλλά μόνο εάν ψηφίσει γι' αυτό η πλειοψηφία.

Το «Παιχνίδι του Καλαμαριού» είναι εδώ και λίγο καιρό ίσως η πιο δημοφιλής σειρά στην ιστορία του Netflix – No 1 σε 90 χώρες από το Μπανγκλαντές έως τις ΗΠΑ και από τη Βραζιλία έως τη Βρετανία. Γιατί άραγε αυτό το νοτιοκορεατικό θρίλερ γνωρίζει τέτοια απήχηση σε αναπτυσσόμενες χώρες αλλά και σε προηγμένες οικονομίες; Οι αναλυτές σε όλον τον κόσμο προσπαθούν να το κατανοήσουν. Είναι η ανάδειξη των κοινωνικών ανισοτήτων που εντείνονται παντού; Είναι ότι σε μια τόσο δύσκολη περίοδο όλοι αναλογιζόμαστε εάν θα μπορούσαμε να είμαστε κομμάτι ενός τέτοιου δυστοπικού κόσμου; Ή μήπως, όπως γράφουν οι «Financial Times», πρόκειται για ένα παιχνίδι εμπιστοσύνης – πόση εμπιστοσύνη μπορούμε να έχουμε στον εαυτό μας;

Αμέσως μετά το πρώτο παιδικό παιχνίδι που καλούνται να παίξουν οι συμμετέχοντες, δεκάδες θα εκτελεστούν. Κι όμως, εκείνο που ακολουθεί είναι πιο σοκαριστικό – ή θα ήταν εάν κάθε συμμετέχων δεν κουβαλούσε ένα τεράστιο χρέος. Αμέσως μετά τη σφαγή, οι επιζώντες ψηφίζουν να φύγουν από το παιχνίδι. Ωστόσο οι ζοφερές οικονομικές καταστάσεις που βιώνουν στην πραγματική ζωή οδηγούν πολλούς εξ αυτών να επιστρέψουν, κρίνοντας ότι ο κίνδυνος ενός βίαιου θανάτου είναι προτιμότερος από μια ζωή Σίσιφου – να προσπαθούν να ξεπληρώσουν ένα χρέος που συνεχώς αυξάνεται. Στη σειρά, σε έναν κόσμο συνεχούς παρακολούθησης (όπως και ο πραγματικός) οι συμμετέχοντες φοβούνται τη βάνουση ατμόσφαιρα του

Οι κοινωνικές ανισότητες και το Παιχνίδι του Καλαμαριού

Η νοτιοκορεατική σπλάτερ σειρά-φαινόμενο του Netflix κάνει τους αναλυτές να αναρωτιούνται για τους λόγους της τεράστιας απήχησης της. Μήπως επειδή περιγράφει με παραστατικό τρόπο το πώς λειτουργεί ο αρπακτικός καπιταλισμός;

ΤΗΣ ΝΑΤΑΣΑΣ ΜΠΙΑΣΤΕΑ